

Per Øverland: Historieglimt 266 – Bystyret gir gatenavn i 1899

Da det ble behov for navn på en rekke nye gater i byen, nedsatte bystyret den 23. februar 1899 en komité for å komme med forslag til nye navn. Komiteen bestod av fire menn: Arkitekt Karl Norum, overrettssakfører Kristian Bryn,

Biskop Darres gate, slik den fremstår i 2019. Foto: Bjørn Lien.

stiftsarkivar Kristian Koren og urmaker Johan Kirksæter. Tre av dem var sentrale politikere. Kristian Koren var historiker og arkivar og var den eneste av dem som ikke var aktiv i lokalpolitikken. Kristian Brinch Koren ble født i Trondhjem i 1863 som sønn av overlege August Koren. Han ble i 1891 utnevnt til stiftsarkivar i hjembyen. Stiftsarkivet ble i 1919 omdøpt til statsarkivet. Koren var fra 1913 til 1938 riksantikvar. Norum representerte Det konservative parti. Bryn representerte Trondhjems samlede venstre både i bystyret og formannskapet. Han var i 1899 byens viceordfører. Kirksæter representerte

Ædruelighedsvennernes kommunale Vælgerforening. Også han stilte for sitt parti både i bystyret og i formannskapet.

Selv om vi her særlig skal se på gatenavnene, er det opplysende å se litt på det politiske bildet i byen. Det var ganske forskjellig fra dagens politiske mønster. Fire partier var representert i bystyret. Det konservative parti hadde tretti representanter og 26 suppleanter eller varamenn. Ædrueligvennernes kommunale Vælgerforening hadde åtte representanter og to suppleanter. Det tredje var Trondhjems samlede Venstre som stilte med 28 representanter og 12 varamenn. Det fjerde partiet var Arbeidernes Valgliste som fikk inn to representanter og to varamenn. Vi ser at de tre største av de fire partiene var representert i navnekomiteen. I og med at viceordføreren var med forstår vi at komiteen hadde stor politisk tyngde.

Komiteen leverte sitt forslag til nye navn til formannskapet i kommunen den 6. september 1899. Den fikk saksnummer 107 for året 1899. I oversendingsbrevet nevner komiteen et par prinsipper for sitt forslag. For gater på Øya har de foreslått å fortsette tradisjonen der med personnavn fra sagatiden. På Lademoen har komiteen supplert de eksisterende navn på generalspersoner og andre fremragende personer fra Norges og spesielt Trondhjems nyere historie. Ved Kristiansten foreslås en del krigshistoriske stedsnavn samt personnavn som er knyttet til festningsanlegget eller til landets krigshistorie. Om Buran sier brevet: *«Til Gadenavne over det af Byen indkjøpte Grundstykke ved Buran har komiteen ikke foreslaet Navne, da den forudsætter, at Reguleringen over dette Strøg enten søges frafaldt eller saa væsentlig forandret, at de i Tilfælde ikke vil passe.»* Videre sier brevet at de gater som jernbanen har kuttet i to, foreslås gitt ulike navn på de to sidene. Så sies det: *«Den langs Jernbanelinjen paa Sydsiden regulerede Gade er ikke medtaget i Forslaget, da den ikke fandtes paa Stadskonduktørens Fortegnelse.»* Brevet avsluttes med noen ord om valg av uttrykkene vei og gade. Vei er valgt der gata går eller ligger i forlengelsen av gamle ferdselsveier. De andre kalles gate.

Formannskapet behandlet forslaget den 21. september og oversendte det til bystyret. De anbefalte forslaget med noen få endringer. Vi tar bare med

endringene i de navn som gjelder Lademoen. Formannskapet foreslår at biskop Bangs navn byttes med biskop Grimkjell nedenfor jernbanen og at biskop Bangs navn byttes med biskop Sigurd ovenfor jernbanen. Sak 107/1899 kom til behandling i bystyret, som da ble kalt representantskapet, den 26. oktober. Det ble debatt om flere av de forslåtte gatenavn. Representanten Rygh tok opp det opprinnelige forslag om å døpe en gate etter biskop Bang, men forslaget falt med 50 mot 17 stemmer fordi flertallet ville ha biskop Grimkjell. Tre navn ble vedtatt enstemmig, nemlig Biskop Sigurds gade, Aslak Bolts gade og Biskop Darres gade. Overlærer Rygh fremsatte forslag om å døpe en gate etter erkebiskop Jon Raude. Bakgrunnen var at formannskapet hadde foreslått å endre biskop Grimelunds gate til biskop Guttorms gate. Karl D. Rygh var historiker og arkeolog og overlærer ved Trondhjems katedralskole. Han hadde stor faglig tyngde og representerte Det konservative parti som var i flertall i bystyret. Bystyret støttet Ryghs forslag og resultatet ble Jon Raudes gate med 41 mot 26 stemmer.

Håkon Løkken var en sentral politiker i datidens Trondhjem. Han var redaktør for Dagsposten, byen største avis, og senere for avisa Nidaros som han startet etter uenighet med utgiverne av Dagsposten. Han kommenterte forslagene om nye gatenavn. Dagsposten av 25. september 1899 skriver: «*Biskop Grimkjell og Biskop Sigurd var Olaf Haraldsøns Hjelpere med Kristendommens Indførelse*». Også formannskapet ønsket å ære disse to hirdbiskopene til kong Olav Haraldsson. Derfor må det være en feil i byleksikonet at det var den senere erkebiskop Sigurd som skulle oppkalles. Biskop Sigurd var nok den samme som hirdbiskopen hos kong Olav Tryggvason. Han fortsatte under den neste kong Olav. Biskop Grimkjell spilte en sentral rolle i Olav den helliges saga. Han var sentral ved møtet med gudbrandsdølene og med Dale-Gudbrand på Hundorp. Også etter kongens død på Stiklestad var biskop Grimkjell sentral ved helligkåringen i Nidaros.

Dagsposten støttet også å bruke biskop Darre som gatenavn. I motsetning til de biskoper som ikke vant tilslutning i bystyret, biskopene Bang, Bugge og Grimelund, som var ortodokse, var biskop Darre grundtvigianer. Darre var sokneprest i Klæbu og ble skolestyrer for Klæbu seminar som han gjorde en kjempeinnsats for. Jeg takker Sindre Aarsbog ved Byarkivet for hjelp med å finne frem stoff til dette historieglimtet!